

**Lezing over "Deep
Democracy"**

Door drs. Han Rottink
Zaterdag 20 januari
14.30 uur
Openbare Bibliotheek
Almelo

**Lezing over Kunst
& Cultuur in Sicilië
door Sjoerd Kuipers**

Dinsdag
13 februari 2024
20.00 uur
Speeltuin Tuindorp
Wesselerbrink te Enschede

**Zaterdagmiddag
16 maart bij Hans en
Willemien Wallinga
workshop "Climate Fresk"**

**Zondag 24 maart om 10.00
uur in NIVON-gebouw te
Hengelo lezing Han Sie
Dhian Ho over "Varianten
van humanisme"**

**Dinsdagavond 16 april
om 20.00 uur
Jaarvergadering
in Speeltuin Tuindorp
Wesselerbrink te Enschede**

**Woensdagavond 24 april
20.00 uur
Han Borm over Euthanasie
Speeltuin Wesselerbrink**

Redactie Nieuwsbrief
Norbert de Beer
06 - 4992 8200
nadebeer46@gmail.com

Beste leden,

Sjoerd Kuipers zal op dinsdag 13 februari 2024 een lezing houden over kunst en cultuur op Sicilië, ongetwijfeld weer een boeiend schouwspel. Wij plaatsen voor de volledigheid de informatie daarover opnieuw.

Op zaterdag 16 maart a.s. van 13.30 uur tot ongeveer 17.00 uur wordt er nog een keer een workshop over klimaatverandering gegeven bij Hans en Willemien. Graag aanmelden bij Margriet Meijling, per e-mail margriet@margrietmeijling.nl

Op zondag 24 maart houdt Han Sie Dhian Ho een lezing over varianten van het Humanisme. In deze Nieuwsbrief staat informatie daarover.

Dinsdagavond 16 april houden we weer onze jaarlijkse Algemene Ledenvergadering. Dan behandelen we zoals gebruikelijk de jaarstukken en hopen we weer een leuke en leerzame "2^e helft" te kunnen houden.

Van onze zusterafdeling Centraal Overijssel hebben we een uitnodiging ontvangen voor een lezing over "Deep Democracy", die wordt gehouden op zaterdag 20 januari om 14.30 uur in de Openbare Bibliotheek in Almelo.

Leden van onze afdeling zijn van harte welkom.

Tevens bijgevoegd: een beknopt verslag van de lezing van ir. Teun Schurink over klimaatverandering, gehouden op 16 december 2023 in Almelo.

Lezing over Kunst & Cultuur in Sicilië door Sjoerd Kuipers

Lezing op dinsdagavond 13 februari 2024, aanvang 20:00 uur
Speeltuin Tuindorp Wesselerbrink, Vlierstraat 65, 7544 GG, Enschede

Het eiland Sicilië is ideaal voor cultuur en natuurliefhebbers of voor een meerdaagse rondrit. Door de eeuwen heen hebben verschillende volkeren over Sicilië geheerst, zoals de Grieken, Romeinen, Byzantijnen, Arabieren, Normandiërs en de Goten, totdat het uiteindelijk een Verenigd Italië is geworden.

Elke periode bracht een architectonische bouwstijl met zich mee.

Vaak zijn er meerdere bouwstijlen in één Paleis, kerk of kathedraal verwerkt.

De vulkaan de Etna is een grote trekpleister, die ook dit jaar weer tot uitbarsting is gekomen. Aan de zuidkust is een stuk spectaculaire krijtkust Scala di Turchi (Turkse trappen) en aan de westkust zoutpannen.

Programma

Inleiding

Eerst zie je de verschillende kenmerken van de bouwstijlen: Griekse tempels en theaters, Romeinse villa's en theaters, Byzantijnse mozaïeken, Arabische bogen en mozaïeken, Normandische puntvormige kantelen en vlechtbomen. Gotische portalen, bogengalerijen en roostervensters en tenslotte de Barokke stijl met rijk gedecoreerde en symmetrische elementen.

Op de kaart van Sicilië zie je waar je de plaatsen waar je bouwwerken kunt bezoeken en welke monumenten je daar aantreft.

Rondreis

Daarna neem ik u mee op onze 14-daagse autoreis. De beschikbare tijd was te kort om de hele kust te ronden en daarom zijn we vanuit de kustplaats Agrigento rechtstreeks doorgestoken naar Monreale nabij Palermo.

We bezoeken alle high-lights, zoals de barokke kathedraal van Catania, het Griekse theater in Syracuse, de barokke kathedraal in Noto, de majolica trap in Caltagirone, de Romeinse villa in Piazza Armerina, Griekse tempels in Agrigento, de kathedraal met klooster in Monreale, de kathedraal, de Arabische kerk, het palazzo dei Normanni met de Capella Palatina en de Pretoria fontein in Palermo, de kathedraal van Cefalù en het Grieks Theater in Taormina.

Ten slotte rijden we de Etna op, tot aan het hoogst bereikbare punt en beklimmen daarna daar de helling tot aan de liften naar de top, maar helaas zijn deze dan niet in gebruik.

Griekse tempel in Agrigento

Arabische kerk in Palermo

Opm.: In de PowerPoint-presentatie zijn ook een aantal *klankbeelden* opgenomen

---

VARIANTEN VAN HUMANISME

24 maart 2024 10.00 uur NIVON-gebouw, Lodewijkstraat 1 te Hengelo.

Lezing door H.T. Sie Dhian Ho, cultuuranthropoloog, agoloog, geograaf, oud-geestelijk raadsman Humanistisch Verbond.

Humanisme (avant la lettre) is historisch ontstaan in China en Griekenland, 6^e, 5^e, 4^e eeuw voor Christus

Bekende humanisten: Kong Zi (Kong Foe Tu = Confucius), Meng Tre, Mo ti, Socrates, Xenophanes.

Kernelementen van humanisme: rationeel-empathisch (graag empirie erbij), denken tegenover het leerstellige van religies (dogma is onbewezen idee over bovennatuurlijke wezens en verschijnselen en de gevoelens en handelingen (ritueel), die daarbij horen). Godsdienst: Geloof in veronderstelde bovennatuurlijke wezens en verschijnselen en hun geboden en verboden en de emoties (vroomheid), die daarbij horen plus het ritueel. Magie: geloof in veronderstelde onpersoonlijke krachten, die opgeroepen kunnen worden (tovenaars, magiër).

Het Grieks-Romeinse en Nederlandse humanisme (Erasmus, Coornhert, van Praag) is hier redelijk bekend, dus zal Han Sie het vooral hebben over hun Chinese geestverwanten. Ook zullen we de denkfout om rationeel humanisme te plaatsen tegenover religieus humanisme analyseren.

Inleiding over euthanasie en hulp bij zelfdoding en palliatieve sedatie en de SCEN-arts door Han Borm, voormalig huisarts en SCEN-arts te Albergen.

**Op woensdagavond 24 april 2024, aanvang 20.00 uur
Speeltuyn Tuindorp Wesselerbrink, Vlierstraat 65, 7544GG Enschede**

De inleiding van Han Borm zal gaan over vragen waar we rondom ons levenseinde mee te maken kunnen krijgen.

- de geschiedenis van de Euthanasiewet, de uitvoering ervan en de ontwikkeling ervan in de afgelopen 25 jaren,
- de rol van de SCEN-arts, de zorgvuldigheidseisen en met name de waarde van de wilsverklaring,
- het verschil tussen euthanasie en palliatief sederen, en
- het vrijwillige levenseinde.

Borm zal zijn verhaal met de nodige voorbeelden larderen. Ook de toehoorders zullen hun kennis mogen toetsen. We maken er samen een gezellige bijeenkomst van, aldus Borm.

Herinnering

Op zaterdag **16 maart a.s.** van 13.30 uur tot ongeveer 17.00 uur wordt er nog een keer een workshop over klimaatverandering gegeven bij Hans en Willemien. Er is nog plek om mee te doen. Graag aanmelden bij Margriet Meijling, per e-mail margriet@margrietmeijling.nl"

Nieuws van de afdeling Centraal Overijssel

Deep Democracy, het goede gesprek, het betere conflict en het beste besluit.

Bij Deep Democracy gaat het om besluitvorming waarbij we aandacht en waardering hebben voor de opvattingen van anderen. We werken niet naar een compromis, wel naar werkelijke consensus. Polderen komt ook niet in beeld, we gaan conflicten aan, lossen ze op en lopen er niet omheen.

Bij het kijken naar het functioneren van groepen zien we veel gebeuren, met name als mensen zich niet gehoord voelen of denken dat men hun mening negeert. Wanneer de ideeën die ingaan tegen het meerderheidsstandpunt geen ruimte krijgen, gaat het wringen. We spreken hier vaak niet rustig en openlijk over, maar hebben allerlei manieren om 'onderhuids' tegen te spartelen, te gaan saboteren. We mopperen bijvoorbeeld wel op de gang, maar tijdens de vergadering houden we onze mond. Of we zeggen ja tegen een voorstel, maar doen nee en we verzinnen allerlei smoesjes waarom het toch niet kan.

Tegen de tijd dat de verschillen en botsende meningen boven water komen drijven, is er vaak al een diepe kloof geslagen tussen het meerderheids- en het minderheidsstandpunt. Met gedoe, gemopper en ruzie op het werk. In elk team speelt een dergelijke dynamiek. Om escalatie te voorkomen en de verschillen te benutten, is het belangrijk om in een vroeg stadium het conflict op te zoeken. Niet de verschillen wegpoetsen, maar juist onderzoeken.

Tijdens de bijeenkomst op de 20e gaat Han Rottink in op wat de mogelijkheden van Deep Democracy zijn en waar het al wordt toegepast.
Drs. Han Rottink is zelfstandig arbeidsmediator, opleider voor vertrouwenspersonen en verbonden aan de HAN, University of Applied Sciences.

Verder vindt U hierna op 2 A4-tjes het verslag van de geslaagde lezing van ir. Teun Schurink over de humane achtergronden en intenties van de actiegroep Extinction Rebellion. De gehele presentatie (ong. 40 sheets) kunt U bij de secretaris aanvragen.

Bram Th. Steynis.

Het leven is een dodenmars, maar de mens is geboren om iets nieuws te beginnen. (Hannah Arendt. Filosofoe).

Beknopt verslag van de lezing van ir. Teun Schurink voor het Humanistisch Verbond op 16 december 2023 in de bibliotheek in Almelo, 14.30-16.30 uur.

Onze hoogbejaarde vitale voorzitter Albert Gietelink opent de bijeenkomst. Extinction Rebellion is uitgenodigd in het kader van de open dialoog om een genuanceerd beeld te krijgen, conform de humanistische waarden en normen. Wat zijn de achterliggende intenties bij deze groep, die afgekort XR heet? Wat is het constructieve? Vergelijk bovenstaand citaat.

Ir. Teun Schurink opent met een krachtige power point presentatie.

Onderweg naar uitsterving en wat we er aan kunnen doen.

XR is een geweldloze burgerlijk protestorganisatie. Ons doel is om de overheid te activeren om een ecologische crisis te voorkomen. De snelheid en de schaal van de huidige klimaatmaatregelen is onvoldoende om ongunstige klimaatveranderingen tegen te gaan.

XR baseert zich o.a. op informatie van de IPCC 2023, een wetenschappelijke instantie waarin duizenden wetenschappers duizenden rapporten analyseren en van advies voorzien.

Vertel het eerlijke verhaal en handel ernaar! Broeikasgassen houden de aarde (te) warm. Teun laat een grafiek zien van **lange termijn** effecten waarin duidelijk wordt dat CO₂, koolstofdioxide dus in 2023 een explosief significant verhoogde stijging laat zien. +2 graden Celsius hebben we al in 130.000 jaar niet gezien en +4 graden Celsius niet voor miljoenen jaren. De directe relatie is te leggen met de groei van de wereldpopulatie in de laatste 12.000 jaren.

Er zijn in de eeuwen voor Christus, b.v. in het eind-PERM-tijdperk meerdere massa-uitstervingen geweest. Veel uitstervingen in biologische soorten en populaties. We zitten nu a.h.w. in de zesde uitstervingsfase. Teun laat een grafiek zien van opwarming van de aarde met de 1,5/2,0-norm. De landbouw m.n. vereist een stabiel klimaat en dat dreigt in gevaar te komen. Hij toont ons een aarde-overzicht van **kantelpunten**: circulatiestromen in de oceaan, het regenwoud in de Amazone die de eigen regen niet meer zelf kan produceren en koraalriffen die dreigen te verdwijnen, terwijl ze de voeding van de oceaan zijn. Teun toont een kwadrant van bedreigingen:

DROOGTE STORMEN

BOSBRANDEN ZEESPIEGELSTIJGINGEN

Het heeft de grootste impact op mensen in het zuidelijk afrond der aarde. B.v. eilanden stromen onder water, terwijl zij juist het minste hebben bijgedragen aan de ecologische crisis die ook een economische crisis kan/zal worden.

Wij zitten nu al op 1,2 procent Celsius en gaan naar 3-4 procent of meer. Een miljoen diersoorten worden met uitsterven bedreigd. 340 miljoen mensen worden bedreigd door overstromingen in 2050, dat geldt ook voor delen van West-Nederland. De instorting van ons ecosysteem gaat om voedselveiligheid, waterveiligheid, gezondheid, kwaliteit van leven en de economie. We blijven uitputten: de grootste vervuiler is de mens.

Maar: **wat hebben we al gedaan?**

Er zijn meerdere initiatieven geweest, waarvan b.v. de Club van Rome 1972 met wetenschappelijke middelen waarschuwend signalen heeft afgegeven over o.a. de

onevenwichtige verhouding tussen natuurlijke hulpbronnen en het gebruik=misbruik ervan.

De overheid verzaakt haar taak door korte termijn denken bij verkiezingen, misleidende informatie en bedenkelijke lobby's t.a.v. wet- en regelgeving. Een nieuwe aanpak is nodig!

Met burgerlijke ongehoorzaamheid is veel bereikt: zie M. Luther King en M. Gandhi. Zie de fietsprotesten na de Tweede Wereld Oorlog, waarbij de deelnemers op straat gingen liggen. Geweldloze weerbaarheid dient wel ethisch verantwoord te zijn: geen acties bij te dringende staatszaken. Maar wel met z'n allen. Meedoen, zoals Teun in een sheet laat zien met een oudere man: so I can look my grandchildren in the eye! Integer zijn t.o.v. je kleinkinderen.

Wees daarom een rebel voor het leven, vertel de waarheid, doe wat nodig is, ga voorbij politieke belangen en schep een klimaat van sociaal-economische rechtvaardigheid. Praktisch gezien: consuminderen i.p.v. consumeren, eet plantaardig, gebruik meer het openbaar vervoer, isoleer je huis en beïnvloedt jouw werk en de overheid.

Hoe wij NU handelen bepaalt het lot van ons ecosysteem en menselijk bestaan voor meer dan 10.000 jaren.

In de discussie kwam een aantal zaken aan de orde: XR is anders dan in de media wordt weergegeven; activisme is iets anders dan protest: het gaat erom anderen bewust te maken. De politie hoeft geen pijnprikkels uit te delen met tegengeweld. Gijs van Aarle vraagt in hoeverre de politie bij de voorbereidingen van acties betrokken is geweest, antwoord: organisatoren zijn preventief van het bed gelicht, er is geïntimideerd, maar tijdens de acties ook regulerend meegewerkt: personen met dringende zaken werden in samenspraak doorgelaten op de A 12. Medewerking van de politie is nodig. Corrie Steenbergen wijst er op dat de politie moet opereren van hogerhand, probeer begrip te krijgen. Bram: door werkelijk je gezicht te laten zien, dat kan agressie-remmend werken.

Voorzitter Albert Gietelink en penningmeester Jan Wever sluiten af met een dankwoord en een attentie. Dhr. Gietelink blijft expliciet tegenstander van de wegblokkeermethode. Duidelijk is geworden dat XR geen "rebels without a cause" zijn (naar een oude film met James Dean); er zit een doordachte en constructieve bedoeling achter. De aarde nu, is zoals door kosmonauten als André Kuipers en Wubbo Ockels vanuit hun positie gezien, een kwetsbare "blue marble" ofwel blauwe knikker: laten we zuinig zijn op de aarde en op elkaar. Uw secretaris sluit zoals gewoonlijk af met humanistische quotes.